

3. Camus, A 2018, *The Myth of Sisyphus*. Vintage International, Knopf Doubleday Publishing Group.
4. Dworkin, R 2000, *Sovereign Virtue: The Theory and Practice of Equality*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
5. Eliade, M 1982, *A History of Religious Ideas, vol. II, From Gautama Buddha to the Triumph of Christianity*, translated: W. Trask, Chicago, IL: University of Chicago Press.
6. *Handbook on European non-discrimination law*, 2018. Available from: <https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_non_discri_law_ENG> [6 December, 2023]
7. Hayek, F 1980, *Individualism and economic order* (Reprint ed.). Chicago: The University of Chicago press.
8. Heywood, A 1992, *Political Ideologies: An Introduction*, Palgrave MacMillan.
9. Marx, K, Engels, F 1970, *The German Ideology*. London: Lawrence & Wishart (ed. C. J. Arthur).
10. Milanovic, B 2016, *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Harvard University Press.
11. Morozov, A, Shust, N, Rohozha, M & Kulagin, Y 2022, 'Socio-Economic Dimensions of the Pandemic: a Philosophical Analysis'. *Postmodern Openings*, 13(1), 450-467. Available from: <<https://doi.org/10.18662/po/13.1/407>>. [6 December, 2023]
12. Phelps Brown, H 1977, *The Inequality of Pay*. Oxford University Press.
13. Phelps Brown, H 1988, *Egalitarianism and the Generation of Inequality*. Oxford, Clarendon Press.
14. Pole, JR 1978, *The Pursuit of Equality in American History*. Berkeley, California
15. Rawls, J 1971, *A Theory of Justice*. Belknap Press.
16. Wilkinson, R, Pickett, K 2010, *The Spirit Level: Why Equality is Better for Everyone*. Harmondsworth: Penguin.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.46(10-11)-5

УДК:130.2 : 141 [171]

**БІОГРАФІЯ І АВТОБІОГРАФІЯ : КОЛІЗІЇ ВИГАДКИ І РЕАЛЬНОСТІ
В ОПИСАХ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ
BIOGRAPHY AND AUTOBIOGRAPHY: COLLISIONS OF FICTION AND
REALITY IN THE CREATIVITY OF A PERSON'S LIFE**

О. М. Васильєв

Актуальність теми дослідження. Значний попит на біографічні та автобіографічні твори у якості художнього та наукового читання останніми десятиліттями супроводжувалися так званим "біографічним поворотом" у гуманітаристиці, зокрема філософії. В зв'язку із цим зростає актуальність визначення науково-методологічного та практичного життєтворчого потенціалу у саморефлексивній практиці створення біографії/автобіографії.

Постановка проблеми. Наявна

Urgency of the research. Significant demand for biographical and autobiographical works as fiction and scientific reading in recent decades has been accompanied by the so-called "biographical turn" in humanities, in particular philosophy. In this connection, the relevance of determining the scientific-methodological and practical life-creating potential in the self-reflective practice of creating a biography/autobiography is growing.

Target setting. There is a controversy

суперечка навколо питання про наявність у біографічному підході достатнього методологічного потенціалу. Біографісти вбачають невіддільний зв'язок між життєписом особистості та соціокультурними умовами її існування. Антибіографісти відділяють науку від життєпису науковця, та заперечують важливість дослідження життєвих обставин особистості задля кращого розуміння її наукових та творчих здобутків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний поштовх до осягнення та залучення наукового потенціалу, закладеного у практиках життєпису, надали у своїх працях Ф. Шлейєрмахер, В. Дільтей, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, Р. Рорті. Вітчизняні вчені О. Валєвський, В. Горський, І. Голубович, А. Цяпа, В. Менжулін особливо ретельно опрацювали біографічний дискурс у рамках філософської науки та вивели деякі ґрунтовні, на нашу думку, методологічні засади.

Постановка завдання. У цьому дослідженні розглянемо біографію та автобіографію як соціокультурний та культурно-антропологічний феномен через визначення відмінностей та тотожностей між ними. Також дослідимо уявну та/або сфальсифіковану біографію як саморефлексивну практику та дослідимо її методологічний потенціал у відношенні до дійсності. Також розглянемо практики саможиттєпису на яскравих прикладах доіндустріальної, індустріальної та постіндустріальної епох.

Виклад основного матеріалу. Відмінності між біографією від автобіографією на соціокультурному та культурно-антропологічному рівні може мати принципове значення у випадку коли життєпис слугує практикою розрізнення "Я" оповідача та Інших. Різниця між двома жанрами стає принциповою на рівні розгляду персонажа на тлі його суспільного оточення, історичних та культурних обставин. Важливим для сучасних дослідників постає питання, щодо межі що розділяє автобіографічний нарратив, який прагне бути максимально наближеним до дійсності, від уявного або навіть навмисне сконструйованого. Чи не

surrounding the question of whether the biographical approach has sufficient methodological potential. Biographers see an inseparable connection between the biography of an individual and the socio-cultural conditions of his existence. Anti-biographers separate science from the biography of a scientist, and deny the importance of studying the life circumstances of individuals for a better understanding of their scientific and creative achievements.

Actual scientific researches and issues analysis. A significant impetus for understanding and involvement of the scientific potential embedded in the life description practices was given in works of F. Schleiermacher, V. Dilthey, K. Jaspers, J.-P. Sartre, R. Rorty. Ukrainian scientists O. Valevskiy, V. Horskyi, I. Holubovych, A. Tsyapa, V. Menzhulin have especially carefully worked out the biographical discourse within the framework of philosophical science and have derived some thorough, in our opinion, methodological principles

The research objective. This research examines biography and autobiography as a socio-cultural and cultural-anthropological phenomenon by identifying the differences and similarities between them. We will also explore fiction and/or falsified biography as a self-reflective practice and explore its methodological potential in relation to reality. We will also consider autobiographical practices using vivid examples of the pre-industrial, industrial and post-industrial eras

The statement of basic materials. Differences between biography and autobiography at the socio-cultural and cultural-anthropological level can be of fundamental importance in the case when the biography serves as a practice of distinguishing between the "I" of the narrator and the Others. The difference between the two genres becomes fundamental at the level of consideration of the character against the background of his social environment, historical and cultural circumstances. An important question for modern researchers is the border that separates the autobiographical narrative, which strives to be as close as possible to reality, from the imaginary or even deliberately constructed. Perhaps the most important work

найважливішим твором, що відображає перехід від античної мемуаристики, епістоли і саморефлексивної лірики, а також жанру середньовічної агіографії до саме автобіографії, є “Сповідь” Августина Аврелія, у якій багато дослідників вбачають перший цілісний твір, побудований з використанням психологічного самоаналізу. Автобіографія як окремий жанр у сучасному розумінні оформилася наприкінці XVIII - на початку XIX ст., виокремившись з інших творів, що містили елементи саморефлексії, суб'єктивності та авторської самоідентифікації. У постіндустріальну добу біографічні/автобіографічні колізії набувають найбільш витонченої форми і яскраво виражають відносини особистості із соціумом. Поглиблюється конфлікт на межі Я/Інший, у суспільній свідомості підвищується важливість зв'язку життя автора з його твором, що переростає у своєрідну реакцію найбільш чутливих до віянь епохи авторів.

Висновки. Біографія/автобіографія у широкому сенсі може бути практикою усвідомлення, переосмислення та взаємовідображення соціокультурних, філософських та культурно-антропологічних феноменів крізь призму досвіду та практик саморефлексії окремої особистості. Тобто ми можемо розглядати біографію/автобіографію як свого роду міст між нарративним та екзистенціальним вимірами. З точки ж зору методологічного потенціалу біографічний підхід не може побудувати методологічне обґрунтування із самого себе і потребує обґрунтування, що відноситься до більш високого щаблю гуманітарної парадигми.

Ключові слова: біографія, автобіографія, методологічний потенціал, життєпис, біографічний підхід, саморефлексія.

that reflects the transition from ancient memoirs, epistles and self-reflective lyrics, as well as the genre of medieval hagiography to autobiography itself, is the “Confessions” of Augustine Aurelius, in which many researchers see the first complete work built using psychological introspection. Autobiography as a separate genre in the modern sense took shape at the end of the 18th and the beginning of the 19th centuries, standing out from other works that contained elements of self-reflection, subjectivity, and authorial self-identification. In the post-industrial era, biographical/autobiographical collisions take on the most sophisticated form and vividly express the relationship between the individual and society. The conflict on the boundary of Self/Other deepens, the importance of the connection between the author's life and his work increases in public consciousness, which turns into a kind of reaction of the most sensitive authors to the trends of the era.

Conclusions. Biography/autobiography in a broad sense can be a practice of awareness, rethinking and mutual reflection of socio-cultural, philosophical and cultural-anthropological phenomena through the prism of experience and self-reflection practices of an individual. That is, we can consider biography/autobiography as a kind of bridge between narrative and existential dimensions. From the point of view of the methodological potential, the biographical approach cannot build a methodological justification from itself and needs a justification that refers to a higher level of the humanitarian paradigm.

Key words: autobiography, autofiction, life writing, mystification, falsification, fiction, self-representation, self-reflection.

Актуальність теми дослідження. Значний попит на біографічні та автобіографічні твори у якості художнього та наукового читання останніми десятиліттями супроводжувалися (або були зумовлені) так званим “біографічним поворотом” у гуманітаристиці, зокрема філософії. В зв'язку із цим зростає актуальність визначення науково-методологічного та практичного життєтворчого потенціалу у саморефлексивній практиці створення біографії/автобіографії.

Постановка проблеми. У науковому товаристві наявна суперечка між

прибічниками та критиками біографічного підходу, що точиться навколо питання про наявність у такому підході достатнього методологічного потенціалу. Біографісти вбачають невіддільний зв'язок між життєписом особистості та соціокультурними і культурно-антропологічними умовами її існування та вважають, що через перше можна та необхідно вивчати друге. Антибіографісти відділяють науку від життєпису науковця, та заперечують важливість дослідження життєвих обставин особистості задля кращого розуміння її наукових та творчих здобутків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний поштовх до осягнення та залучення наукового потенціалу, закладеного у практиках життєпису, надали у своїх працях Ф. Шлейєрмахер, В. Дільтей, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, Р. Рорті. Свого роду енциклопедією світового автобіографічного дискурсу є довідник Handbook of Autobiography/Autofiction (2019 р.) за редакцією Мартіни Вагнер-Егельхаф. Вітчизняні вчені О. Валевський, В. Горський, І. Голубович, А. Цяпа, В. Менжулін особливо ретельно опрацювали біографічний дискурс у рамках філософської науки та вивели деякі ґрунтовні, на нашу думку, методологічні засади.

Постановка завдання. У цьому дослідженні розглянемо біографію та автобіографію як соціокультурний та культурно-антропологічний феномен через визначення відмінностей та тотожностей між ними. Також дослідимо уявну та/або сфальсифіковану біографію як саморефлексивну практику та дослідимо її методологічний потенціал у відношенні до дійсності. Також розглянемо практики саможиттєпису на яскравих прикладах доіндустріальної, індустріальної та постіндустріальної епох.

Виклад основного матеріалу. На початку, визначимо суттєві відмінності біографії від автобіографії як соціокультурного та культурно-антропологічного феномену. Основна та очевидна відмінність відображена у самих термінах, і з літературознавчої точки зору полягає в тому, що у біографічному наративі, на відміну від автобіографічного, “Я” оповідача та об'єкта його оповіді не співпадають. У випадку біографії перший описує життєвий шлях другого, базуючись на історичних відомостях, свідченнях сучасників та/або власному спостереженні зі сторони. Автобіографія ж має на увазі тотожність наратора з тим, про кого розповідають, тобто, простими словами, автор здійснює *само-життєпис*.

З соціокультурної та культурно-антропологічної позицій відмінність між біографією та автобіографією може мати принципове значення у випадку коли пропонується читачеві життєпис слугує практикою розрізнення “Я” оповідача та Інших. Адже у біографічному творі описуються люди, обставини та цінності, які мали значний вплив на автора, тому при соціокультурному аналізі така репрезентація виявляється саморефлексивною практикою все того ж Автора. Так само, велика частина автобіографічного матеріалу не усвідомлюється Автором до того як він виявляє намір описати власне життя, і стає відомою із спілкування з іншими людьми (батьками, друзями, вчителями). Під час написання автобіографії використовується самоспостереження та самопригадування, а також розгляд власного життя у взаємовідносинах із оточенням, а отже застосовуються ті ж методи, що й при написанні біографії. Різниця між двома жанрами стає принциповою на рівні розгляду персонажа на тлі його суспільного оточення, історичних та культурних обставин. Автор біографії має здійснити певне “занурення”, дослідити життя Іншого не з позиції власного відношення, а з деякої відстані, тобто максимально об'єктивувати його. Автобіографіст з цієї

точки зору виявляється дещо обмеженим. Ще Августин Блаженний у своїй “Сповіді” зазначив, що не має права включити у неї власне раннє дитинство, оскільки не пригадує його без сторонньої допомоги [9, с. 6-7]. Так само будь-який само-життєпис не може описувати події за своєю “верхньою” межею, тому що автор ще живий і може тільки здогадуватися яким чином складається його життя після того як він поставить крапку у тексті автобіографії.

Важливим для сучасних дослідників постає питання, щодо межі що розділяє автобіографічний наратив, який прагне бути максимально наближеним до дійсності, від уявного або навіть навмисне сконструйованого. Тобто, запитуємо ми, чи має вигадана або уявна автобіографія такий самий соціокультурний потенціал, що і саможиттєпис написаний із прагненням дотримуватись максимальної об'єктивності (наскільки це можливо, коли суб'єкт сам для себе виступає об'єктом), та чи має взагалі значення розділення на дійсне/уявне у цьому випадку, з оглядом на методологічну специфіку жанру та відсутність у сучасній філософії та постмодерній культурі чіткої межі між феноменами дійсного та уявного?

Стаття “Fictional Autobiography” з довідника Handbook of Autobiography/Autofiction (2019 р.) трактує вигадану автобіографію як термін, що вживається в різних спантелих значеннях, котрі часто співпадають з термінами *автобіографічний роман* або *автофікція*. У вузькому значенні вигадана автобіографія це розповідь, що імітує автобіографічний дискурс без будь-яких припущень про тотожність між оповідачем/головним героєм і автором тексту. У статті також відмічаються певні проблеми з цим визначенням, що виникають у постструктуралістській філософській парадигмі. Якщо репрезентативна здатність мови спростовується, то автобіографію загалом можна розглядати як вигаданий жанр, а поєднання “художнього” та “автобіографічного” стає проблематичним [8, с. 603].

Задля виявлення та порівняння методологічного потенціалу біографії та автобіографії у доіндустріальну, індустріальну та постіндустріальну добу, розглянемо деякі примітні твори цього жанру та колізії, що виникли навколо них.

Одним із тих хто започаткував або, принаймні, популяризував біографічний жанр та наполягав на тому, що вчення видатних особистостей (а особливо філософів) не можна розглядати окремо від їх життя, був Плутарх (I-II ст.). У своєму творі “Порівняльні життєписи”, він розглянув життя відомих античних політиків у зв'язку з впливом на них тих чи інших філософських вчень. Плутарх також піддав критиці біографічний підхід Цецилія, що розглядав ідеї мислителів, ігноруючи їх життєописання [11, с. 41-42].

Чи не найважливішим твором, що відображає перехід від античної мемуаристики, епістоли і саморефлексивної лірики, а також жанру середньовічної агіографії до саме автобіографії, є “Сповідь” Августина Аврелія (написана 397-400 рр.), у якій багато дослідників вбачають перший цілісний твір, побудований з використанням психологічного самоаналізу. Іншими словами, Августин винайшов унікальне для своєї епохи дзеркало саморефлексії, зробивши образ Бога своїм співбесідником, уявним для читача, та цілком реальним для самого автора.

Подальший розвиток автобіографічного жанру прослідковується у творах пізнього середньовіччя та Відродження (“Нове життя” Д. Аліг'єрі (1295 р.), “Лист до нащадків” та “Про презирство до світу” Ф. Петрарки (1343 р).

Наприкінці XV ст. світ зазнає гутенберзького повороту і можливість

написати та донести до масового читача автобіографічний твір отримують не лише освічені верстви населення. Якщо раніше невелика громада читачів мала доступ до творів ще меншої громади мислителів (тобто література була елітарним явищем), то завдяки розповсюдженню технічних засобів тиражування стала з'являтися світська література для дозвілля. Коло тих, хто може здійснити акт саморепрезентації завдяки написанню власного життєпису розширилось і впустило в себе аматорів, достатньо грамотних щоби написати і достатньо заповзятих щоби видати свій твір.

В XVI-XVIII ст. як пародія на лицарський роман набуває популярності розважальний жанр пікареского роману. Водночас виникають твори, що можна назвати першими автобіографічними містифікаціями. Один з перших творів, що використовує псевдо автобіографічний наратив - повість "Життя Ласарильйо з Тормеса" анонімного автора (1554 р.), події якого подаються як справжній життєпис завзятого авантюриста. Інші пікарескі твори (хоча й не всі) починають наслідувати удавану автобіографічність. Д. Дефо пише і видає "Робінзона Крузо" (1719 р.) та "Радощі та прикросці знаменитої Молль Флендерс" (1722 р.) як життєписи головних персонажів [4, с. 64]. Якщо автор "Життя Ласарильйо" керувався мотивами власної безпеки (повість була видана за часів розквіту Інквізиції та носила провокативний характер), то Дефо вже напевно імітував автобіографічний дискурс задля досягнення художнього ефекту.

Автобіографія як окремих жанр у сучасному розумінні оформилася наприкінці XVIII - на початку XIX ст., виокремившись з інших творів, що містили елементи саморефлексії, суб'єктивності та авторської самоідентифікації. За часів Просвітництва, коли затверджувалась цінність людської індивідуальності, з'являється чимала кількість автобіографічних творів, написаних саме вченими, громадськими діячами та зокрема філософами (Ж-Ж. Руссо, Б. Франклін, І. Гете та ін.), які саме і надали жанрові найбільш наближену до сучасної форму. У той же час у піджанрі вигаданої автобіографії частішають випадки конструювання несправжньої особистості не лише в літературних цілях але й з метою змінити свій соціальний та/або матеріальний статус. Містифікатори та відверті шахраї не лише вигадують інше життя але фальсифікують історичні документи, листи, дані наукові досліджень. Тобто можна сказати, що персонажі пікареского роману перекочували в реальне життя, використовуючи чорнила та друкарський станок як інструменти для шахрайства. І якщо суто літературні експерименти з вкрапленням автобіографічних елементів у художній текст або спроби видати такий текст як сповідь справжньої персони не несли шкоди читачеві та суспільству, і лише поглиблювали та урізноманітнювали наративні засоби, то підроблені життєписи інших літераторів та літературознавців, межували із кримінальним злочином і принесли чимало шкоди їхнім читачам а також самим фальсифікаторам.

У постіндустріальну добу біографічні/автобіографічні колізії набувають найбільш витонченої форми і яскраво виражають відносини особистості із соціумом. Поглиблюється конфлікт на межі Я/Інший, у суспільній свідомості підвищується важливість зв'язку життя автора з його твором, що переростає у своєрідну реакцію найбільш чутливих до віянь епохи авторів.

Після того як роман "Ловець у житті" набуває популярності, його автор американський письменник Дж. Селінджер, відомий відлюдник, переїздить у маленьке провінційне містечко, де максимально звужує коло спілкування. Проте він радо спілкується з місцевими школярами і навіть запрошує їх до себе додому. Проте, коли інтерв'ю, взяте для шкільної газети однією з учениць, раптово

з'являється у щоденному виданні міста, письменник на довгі роки припинив спілкування із громадськістю [6]. У 1986 році він дізнається, що британський автор Ян Гамільтон має намір опублікувати біографію, у якій широко використано листи Селінджера до інших авторів і друзів. Селінджер подає до суду, щоб зупинити публікацію, і суд врешті решт задовольняє позов, постановивши, що широке використання Гамільтоном листів, включаючи цитування та перефразування, було неприйнятним, оскільки право автора контролювати публікацію переважало над правом добросовісного використання. Парадоксальним наслідком судового процесу стає те, що багато подробиць приватного життя Селінджера набувають публічності у формі судових протоколів [5].

Схожий шлях уникнення публічності обирає Т. Пінчон (нар. 1937), автор трансгресивних конспірологічних романів. Про нього навіть не було відомо як він виглядає, через те що письменник уникав фотографування понад п'ятдесят років. Проте Пінчон не цурався дотепних загравань із громадськістю. Коли, у 1974 р. йому присудили Національну книжкову премію, він погодився щоби для отримання нагороди замість нього на сцену піднявся комік Ірвін Кові. Під час виступу ніхто не помітив заміни. Також письменник озвучив самого себе в анімаційному серіалі "Сімпсони", при чому на голові у персонажа був паперовий пакет, що водночас підкреслювало та висміювало анонімність Пінчона [3].

Письменник Роме́н Гарі́ напрочуд винахідливим чином перевіряв свій літературний таланти, відділивши власну персону від результату творчості. Після отримання Гонкурівської премії (яку за правилами не дають двічі одному й тому самому автору), він вигадав письменника Емілія Ажара, від імені якого опублікував чотири романи, і отримав ще одного "гонкура". Перед журналістами Ромена Гарі удавав його двоюрідний племінник. Згодом письменник розкрив свою містифікацію у есеї "Життя та смерть Емілія Ажара" [10, с. 171-204].

Та найбільшого резонансу серед автобіографічних містифікаторів ХХ ст. спромігся американський письменник та антрополог Карлос Кастанеда. Однією з концепцій його творів, написаних у жанрі магічного реалізму є "стирання особистої історії", і в її реалізації письменник досяг значних успіхів. Він так вперто і невтомно плував сліди власного життя, що й понині невідоме його справжнє походження і навіть точний рік народження. У своєму детальному дослідженні французький журналіст Крістоф Бурсейє "Істина брехні" (Carlos Castaneda, la vérité du mensonge), спираючись на інтерв'ю та задокументовані спогади знайомих, прибічників та опонентів Кастанеди, наводить щонайменше чотири версії походження та ранніх років талановитого антрополога, який в очах громадськості перетворився з часом на сумнівного езотеричного гуру. Усі, хто був більш менш близьким із "учнем дона Хуана" свідчать про те, що схильність до містифікацій та "плутання слідів" була притаманна Карлосу з юнацьких років, проте ступінь доктора філософії з антропології не була вигадкою. Деякі етнографи та антропологи, що викладали в Університеті Каліфорнії, стверджували, що студент Кастанеда, завдяки своїм польовим дослідженням, вочевидь зміг здобути нові відомості про наркотичні рослини корінних народів Мезоамерики та способи їх вжитку для досягнення змінених станів свідомості [1, с. 45]. Друзі та знайомі свідчать, що навчаючись в університеті він захоплювався філософією Гуссерля та Вітгенштайна та багато спілкувався із засновником етнометодології Гарольдом Гарфінкелем [1, с. 50-53]. Повісті Кастанеди, що написані як автобіографічні, виходять за рамки раціональних уявлень про природу людської свідомості та не піддаються верифікації, проте для нашого

дослідження важливо, що Кастанеда у реальному житті поводив себе так, наче і справді був їх персонажем.

Порівнюючи автобіографічні саморепрезентації наведених вище письменників, бачимо що Селінджер твердо притримувався радше антибіографічної концепції, тоді як Пінчон вдавався до різних форм автобіографічних містифікацій, що містили ігрову складову. Роме́н Гарі́, вигадавши паралельну автобіографію, здійснив перевірку власного таланту, відділивши в очах читачів та критиків персону автора від продукту його творчості. “Стирання особистої історії” Кастанеди можна трактувати з двох позицій. Перша подається самим автором як правда і означає приховування життєвих подробиць як духовну практику. Друга позиція є більш скептичною, та полягає у тому, що своєю таємничістю автор підвищував медійну зацікавленість і водночас унеможлиблював верифікацію подій, описаних у (псевдо)-автобіографічних творах. Утім, обидві позиції не виключають одна одну, та підтверджують принаймні літературний талант автора.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. У висновку спробуємо визначити, чи може біографічний/автобіографічний підхід розглядатися як персонологічний (або персоноцентричний) метод у царині культурно-антропологічного та філософського дослідження. Разом із світовими (Ф. Шлейермахер, В. Дільтей, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, Р. Рорті) та українськими (О. Валевський, І. Голубович, В. Менжулін) прибічниками біографічного методу у філософії, схилиємося до висновку, що біографія/автобіографія у широкому сенсі може бути практикою усвідомлення, переосмислення та взаємовідображення соціокультурних, філософських та культурно-антропологічних феноменів крізь призму досвіду та практик саморефлексії окремої особистості. Тобто ми можемо розглядати біографію/автобіографію як свого роду міст між наративним та екзистенціальним вимірами. Ф. Шлейермахер, В. Дільтей та їх послідовники закріплюють за біографічним дискурсом двосторонній механізм тлумачення життя через мовлення (написання).

У свою чергу антибіографісти (Г. Гегель, М. Гайдеггер, Л. Вітгенштайн, М. Фуко) вважають, що життєписи авторів ніяк не впливають на розвиток і формування філософських ідей, і тому не мають розглядатися як частина філософії, а лише як літературний твір. Іронічно, що одним із межевих каменів так званого “біографічного повороту” (1990-ті роки) у філософії є публікація книги Р. Монка “Обов’язок генія” – біографії Л. Вітгенштайна, котрий неодноразово висловлювався на користь відокремлення “людського” від “філософського” [11, с. 308-311].

Варто відмітити, що з точки зору методологічного потенціалу навіть прихильники біографічного підходу відмічають певну його недосконалість, відсутність самодостатності. Біографічний підхід не може побудувати методологічне обґрунтування із самого себе і потребує обґрунтування, що відноситься до більш високого щаблю гуманітарної парадигми.

Список використаних джерел:

1. Bourseiller, Ch 2005, *Carlos Castaneda, la vérité du mensonge*, Monaco: Du Rocher éditions.
2. Dilthey, W 2002, ‘The Formation of the Historical World in the Human Sciences’, Selected Works. Vol. III, Part 2’. Princeton: Princeton University Press.
3. Ketzan, E 2010, *Literary Titan Thomas Pynchon Breaks 40-Year Silence – on The Simpsons!* Available from : <<https://shipwrecklibrary.com/the-modern-word/pynchon/sl-ketzan-simpsons/>>. [20 November 2023].

4. Lazaro, Rinconete y Don Pablos 1973, *Anónimo, Cervantes, Quevedo*; selección y edición Andrés B. Couselo, La Habana: *Instituto Cubano del Libro*, 525 p.
5. Lubasch, A 1987, 'Salinger Biography Is Blocked', *The New York Times*, January 30, Section A, Page 1.
6. Lutz, N 2002, 'Biography of J. D. Salinger', In Bloom, Harold (ed.). J. D. Salinger. "Bloom's BioCritiques", Philadelphia: *Chelsea House*, p. 3–44.
7. Misch, G 1950, *A History of Autobiography in Antiquity*, Vol. I, London: *Routledge & Paul*.
8. Vandevoorde, H 2019, '3.20 Fictional Autobiography', *Handbook of Autobiography / Autofiction*, edited by Martina Wagner-Egelhaaf, Berlin, Boston: *De Gruyter*, p. 603-610.
9. Августин, С 1999, *Сповідь*, Київ: *Основи*, с. 6-10.
10. Єрмоленко, В 2017, *Гарі, або Хамелеон. Далекі близькі. Есеї з філософії та літератури*, Львів: *Видавництво Старого Лева*, с. 171–204.
11. Менжулін, В 2010, *Біографічний підхід в історико-філософському пізнанні*. Монографія, Київ: *НаУКМА*.
12. Цяпа, А 2006, 'Термінологічна парадигма автобіографічного жанру', *Житомир: Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, Вип. 26, с. 129 – 132.
13. Чернявська, О 2022, 'Новітні тенденції європейської автобіографічної рефлексії', *Вчені записки Таврійського Національного Університету імені В. І. Вернадського*. Спецвипуск присвячений євроінтеграційній тематиці, Київ: *Видавничий дім "Гельветика"*, с. 164–172.

References:

1. Bourseiller, Ch 2005, *Carlos Castaneda, la vérité du mensonge*, Monaco: *Du Rocher éditions*.
2. Dilthey, W 2002, 'The Formation of the Historical World in the Human Sciences', Selected Works. Vol. III, Part 2'. Princeton: *Princeton University Press*.
3. Ketzan, E 2010, *Literary Titan Thomas Pynchon Breaks 40-Year Silence – on The Simpsons!* Available from : <<https://shipwrecklibrary.com/the-modern-word/pynchon/sl-ketzan-simpsons/>>. [20 November 2023].
4. Lazaro, Rinconete y Don Pablos 1973, *Anónimo, Cervantes, Quevedo*; selección y edición Andrés B. Couselo, La Habana: *Instituto Cubano del Libro*, 525 p.
5. Lubasch, A 1987, 'Salinger Biography Is Blocked', *The New York Times*, January 30, Section A, Page 1.
6. Lutz, N 2002, 'Biography of J. D. Salinger', In Bloom, Harold (ed.). J. D. Salinger. "Bloom's BioCritiques", Philadelphia: *Chelsea House*, p. 3–44.
7. Misch, G 1950, *A History of Autobiography in Antiquity*, Vol. I, London: *Routledge & Paul*.
8. Vandevoorde, H 2019, '3.20 Fictional Autobiography', *Handbook of Autobiography / Autofiction*, edited by Martina Wagner-Egelhaaf, Berlin, Boston: *De Gruyter*, p. 603-610.
9. Augustin, S 1999, *Spovid (Confessions)*, Kyiv: *Osnovy*, s. 6-10.
10. Yermolenko, V 2017, *Gari, abo Khameleon. Daleki blyzki. Esei z filosofii ta literatury (Gary, or Chameleon. Far relatives. Essays on philosophy and literature)*, Lviv: *Vydavnytstvo Staroho Leva*, s. 171–204.
11. Menjulin, V 2010, *Biohrafichnyi pidkhid v istoryko-filosofskomu piznanni (Biographical approach in historical and philosophical knowledge)*. Monohrafiia', Kyiv: *NaUKMA*.
12. Tsiapa, A 2006, 'Terminolohichna paradyhma avtobiohrafichnoho zhanru. (Terminological paradigm of the autobiographical genre)', Zhytomyr: *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, Vyp. 26.
13. Cherniavska, O 2022, 'Novitni tendentsii yevropeiskoi avtobiohrafichnoi refleksii. (The latest trends in European autobiographical reflection)', *Vcheni zapysky Tavriiskoho Natsionalnoho Universytetu imeni V. I. Vernadskoho*. Spetsvypusk prysviachenyi yevrointehratsiinii tematytsi, Kyiv: *Vydavnychii dim "Helvetyka"*, s. 164–172.